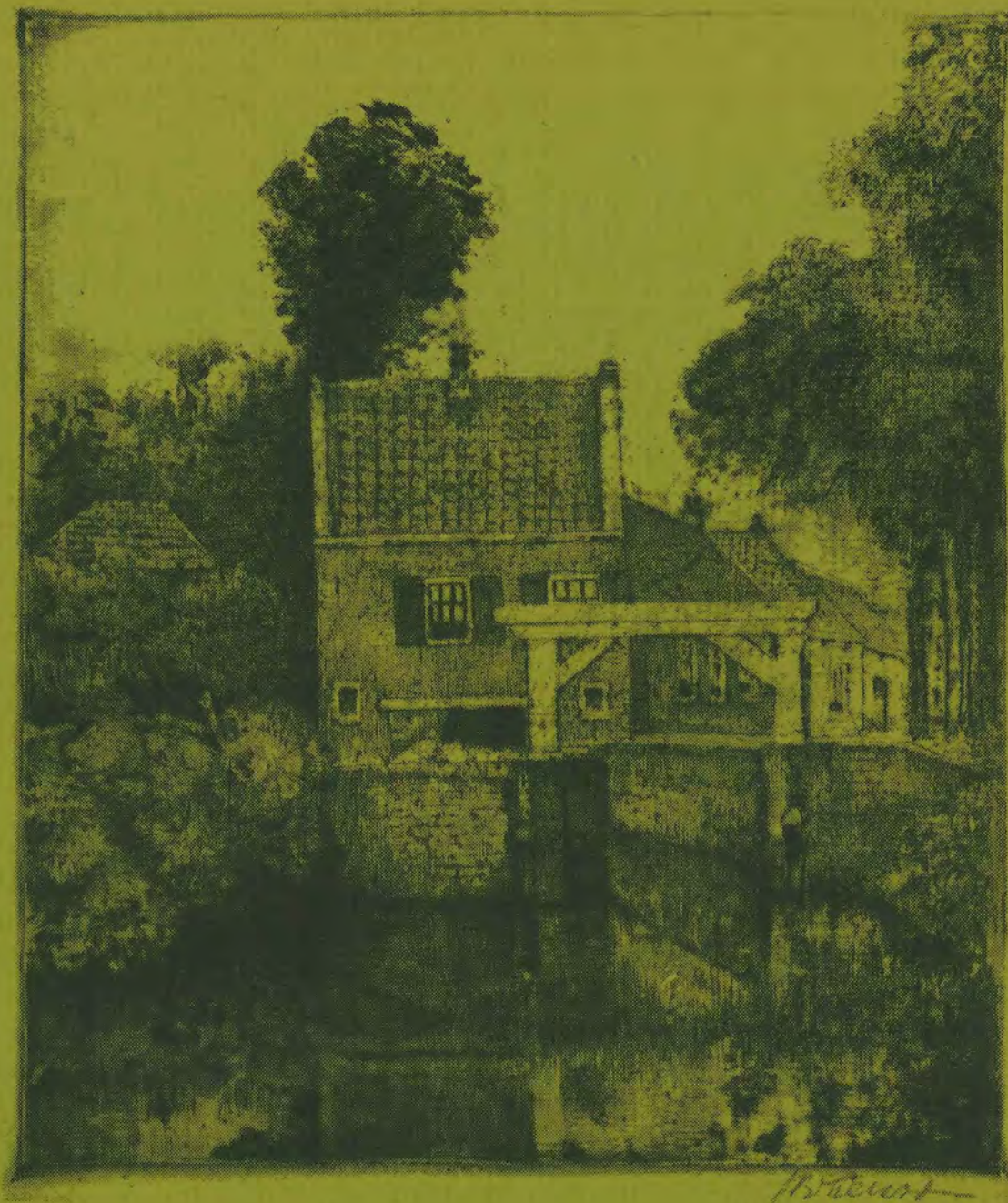

Historische Kring Maarssen

SWAROVSKI
SILVER CRYSTAL

Speciaalzaak luxe geschenken

A. v.d. Bosch-Olijve
Diependaalsedijk 1b
3601 GH MAARSSEN
Tel.: 03465-61632

RADIO - T.V.
ELECTR. HUISHOUELIJK
+VOORDEEL +VAKMANSCHAP
+KWIEKE SERVICE
radio en t.v. speciaalzaak

elektron

Nassastraat 9-11, 3601 BA Maarssen
Telefoon: 03465-62081

Wij verkopen uitsluitend scharrelvlees en vleeswaren!

Slagerij Dorresteyn

Nassastraat 4
Maarssen

Sinds 1882!

Met scharrelvlees eet je gezond!

HISTORISCHE KRING MAARSSSEN

Opgericht 11 september 1972, opgenomen in het verenigingsregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Utrecht en omstreken onder nummer V. 476918.

Bestuur: J.H. Sagel, voorzitter, Mevr. I.G.M. van Veggel-Teijink, secretaris, Postbus 90, 3600 AB Maarssen, tel.: 03465-67028, Mevr. G.M. Willekes-van Putten, penningmeester, giro 2907376, H. Blaauw, Mevr. A.H. Hogenhout-Hofman, B. de Ruiter, Drs. W. Smits, N. van Tricht en A. de Zwart.

Lid van verdienste: Mevr. J.G. Zwijns-Brink (20-02-84).

Redactie: Mevr. A.H. Hogenhout-Hofman, R.H.C. van Maanen, Drs. W. Smits en Drs. J.W. Verhoef.

Redactieadres: Emmaweg 17, 3603 AK Maarssen, tel.: 03465-71575.

Ledenadministratie: H. Blaauw, Bloemstede 193, 3607 TB Maarssen, tel.: 03465-62425.

Verkoop losse nummers: B. de Ruiter, Nic. Maesstraat 6, 3601 DR Maarssen, tel.: 03465-63599.

18e Jaargang no. 4, februari 1992

Verschijnt 4 x per jaar

KRINGNIEUWS

Jaarvergadering 20 februari 1992

Op donderdag 20 februari wordt weer de jaarlijkse algemene ledenvergadering gehouden. Elders in dit periodiek vindt u de convocatie en de agenda voor deze vergadering. U bent van harte welkom in de Open Hof, Kerkweg 20 te Maarssen, waar deze vergadering gehouden wordt. Aanvang: 20.00 uur. Na de vergadering wordt een korte pauze gehouden. Vervolgens, rond 21.00 uur, zal de heer Van Tricht u dia's laten zien van plekjes in Maarssen, zoals die er rond de Tweede Wereldoorlog uitzagen en zoals die er nu uitzien.

Ledenavond donderdag 19 maart 1992

De heer L. Murk, voorzitter van de Historische Kring IJsselstein, zal deze avond een lezing (met dia's) geven over de geschiedenis van IJsselstein en haar omgeving vanaf ± het jaar 1000. Gekoppeld aan deze lezing wordt er een excursie naar IJsselstein georganiseerd.

Excursie zaterdag 25 april 1992

Naar aanleiding van de lezing op 19 maart kunt u een bezoek brengen aan IJsselstein. De heer Murk van de Historische Kring IJsselstein zal ons daar ontvangen en zal zorgen voor een rondleiding door het stadje, een bezoek aan de diverse bezienswaardigheden (kasteel, kerken, molen) en aan het stadsmuseum. De ontvangst vindt plaats in de burgerzaal van het oude gemeentehuis aan de Plaats in IJsselstein, om 13.00 uur, al waar vandaan vertrokken zal worden. De kosten die hieraan verbonden zijn, zijn bij eigen vervoer zeer gering, namelijk nog geen f 5,-.

Voor informatie en aanmelding kunt u contact opnemen met het secretariaat, telefoon: 03465-67028.

Initiatiefgroep Stichting Hollandse Waterlinie

Deze groep wil het behoud van de gehele Hollandse Waterlinie bevorderen. Op dit moment staat de Hollandse Waterlinie er, behoudens enkele uitzonderingen, niet best voor. Overheden laten het afweten wat betreft het instandhouden van deze eens zo belangrijke linie. Particulieren vinden dat de Hollandse Waterlinie in zijn geheel, dus niet hier en daar een fort, bewaard moet blijven. Daarom heeft men de Initiatiefgroep Stichting Hollandse Waterlinie opgericht en is men op zoek naar gemotiveerde mensen, die lid van deze groep willen worden. Contactadres: mevr. P. v.d. Born, Molenstraat 32, 3433 CN Nieuwegein, tel.: 03402-60597.

Wist u dat

de Historische Kring Maarssen op dit moment 690 leden heeft? Van deze leden zijn er 561 afkomstig uit Maarssen, 22 uit Tienhoven, 9 uit Oud-Zuijlen en 98 leden zijn buiten de gemeente Maarssen woonachtig.

I. van Veggel-Teijink, secretaris

CONVOCATIE

Op **donderdag 20 februari 1992** houdt de Historische Kring Maarssen haar jaarlijkse algemene ledenvergadering. Het bestuur nodigt hierbij dan ook alle leden uit om deze vergadering bij te wonen. De bijeenkomst zal gehouden worden in de grote zaal van de Open Hof, Kerkweg 20 te Maarssen. Aanvang: 20.00 uur.

Agenda.

1. Opening.
2. Ingekomen stukken en mededelingen.
3. Notulen van de jaarvergadering d.d. 7 februari 1991.
4. Jaarverslag secretaris.
5. Financieel verslag 1991 en begroting 1992.
6. Verslag kascommissie.
7. Vaststelling contributie 1992.
8. Verkiezing kascommissie
9. Bestuurscommissie.
Volgens rooster treden af de heer H. Sagel (voorzitter), de heren N. van Tricht en A. de Zwart (beiden bestuurslid).
10. Redactie periodiek.
11. Verslag van commissies.
12. Twintig jaar Historische Kring Maarssen.
13. Rondvraag en sluiting.

Na de pauze verzorgt de heer N. van Tricht een diavoorstelling. Hij zal u laten zien hoe Maarssen sinds de Tweede Wereldoorlog veranderd is aan de hand van dia's van plekjes in Maarssen zoals het er rond de oorlog uitzag en zoals het er nu uitziet.

I. van Veggel-Teijink, secretaris

Van de redactie

1. Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is verboden.
2. De inhoud van de artikelen is voor verantwoording van de auteurs.
3. U kunt de kopij voor het volgende nummer inleveren voor 6 april.
4. Dit gehele nummer is gewijd aan de opgravingen van de twee panden die hebben gestaan op het terrein van de GAK-gebouwen. Eerst vindt U een historisch onderzoek naar de ouderdom en bewoners van de beide panden.
Vervolgens wordt aandacht geschonken aan het bouwhistorisch/archeologisch belang van één van de panden.
Aangezien beide artikelen zijn geschreven door verschillende auteurs zijn herhalingen van gegevens opgetreden.

Cruydenborch, Bruynenburgh, Endelhoef, Endelhoven

Twee jaar nadat het nieuwe gemeentehuis van Maarssen, Goudestein, feestelijk in gebruik was genomen, kwam de gemeente in 1963 in het bezit van het belendende huis genaamd Endelhoven.

Dat de gemeente weinig waarde hechtte aan gebouwen, die geen representatieve functie hadden, kon de bevolking weten.

Immers, in 1942 had de gemeente de ridderhofstad Bolestein gekocht om er te zijner tijd het gemeentehuis te huisvesten. Toen Bolestein echter niet geschikt bleek voor dit doel en aanpassing van het gebouw aan de eisen van de tijd te duur uitviel, liet men 'de ridderhofstad voor wat het was, net zolang tot het op instorten stond en er nijver naar een koper gezocht moest worden', zoals vermeld stond in DE MAGNEET van 7 april 1961.

Endelhoven heeft de verwaarlozing niet zo lang kunnen volhouden als Bolestein. Na jarenlange verwaarlozing, ondanks plaatsing op de monumentenlijst, stortte het in 1977 tegen de vlakte en kwam er op 'natuurlijke' manier meer ruimte voor de noodgebouwen voor het Gemeentelijk Administratie Kantoor.

Door uitbreiding van de bevolking bleken deze gebouwtjes niet langer te voldoen en werd besloten om op bijna dezelfde plaats een groter kantoor te bouwen. Stonden de kleine GAK-gebouwtjes in al hun lelijkheid verborgen achter het geboomte, het nieuwe gebouw, nu al spottend naar de initiatiefnemer van de bouw het d' Hondtehoek genoemd, overheerst dusdanig dat het oude monumentale buiten Goudestein er door wordt verdrongen en het de contouren van de Vechtoever ernstig verstoort. (1)

CRUYDENBORGH

De Historische Kring heeft in 1976/77 vergeefse pogingen ondernomen om Endelhoven van de ondergang te redden. Men vond dat dit gebouw uniek was in zijn soort, maar de gemeente had andere plannen en geholpen door weer en wind konden deze plannen gerealiseerd worden.

Endelhoven was voorgoed verloren.

Hoewel tot nu toe gesproken wordt over

Endelhoven, was Endelhoven al tegen het eind van de 19e eeuw verloren gegaan.

Het huis, waar we het over hebben was namelijk een buitenplaats die oorspronkelijk Cruydenborgh heette en die we al in 1647 tegenkomen.

In een testament van Johan Huydecoper (2), waarbij hij zijn zoon Goudestein naliet, werd vermeld dat Johan jr. ook de moeshof zou erven 'gelegen tusschen den noorder Bogart ende tusschen s(eigneu)r Cruydenier'.

Cruydenier huurde van Huydecoper een huis. In juli 1647 kocht hij dit huis en toen volgde een uitvoerige beschrijving van hetgeen er stond. (3)

Gideon Cruydenier, koopman uit Amsterdam, kocht 'zeekere hofstede genaemt Cruydenborgh, . . . met een poort en laan aan 't Sandpad van de Vecht ende de laan opgaende aan de noordsijde van deselve laan belent aan de oostzijde de gemeene vijver en aan de westzijde de moes- of keukentuyn van den heere comparant, . . . ende dat op de naervolgende conditien, te weeten dat de voors(creven) poort bij de respective possessors van de hofstede Endelhoef en Cruydenborg . . . gebruykt sal worden ende sal elks daar van een camer in eygendom hebben en behouden namelijk den voorsz. Cruydenier . . . de camer aan de zijde van de vletsloot daar inne een schoorsteen staande

Cruyden burch en Endel houv

is ende den heere comparant of zijne nacommers eygenaers van de hofsteede Endelhoef d'andere camer.'

Voorts wordt uit het testament duidelijk dat de helft van de laan tussen de Vecht en de Diependaalse Dijk met de vletsloot aan Cruydenier toekwam en de andere helft (tot de Diependaalse Dijk) aan Huydecoper.

Het bruggetje (met het 'Cieraat') in het Zandpad aan het eind van de vletsloot bij de Vecht was voor tweederde van Huydecoper en voor eenderde van Cruydenier.

Uit het bovenstaande blijkt dat Endelhoven nog in het bezit van Huydecoper was.

Na de dood van Gideon Cruydenier werd Cruydenborgh, 29 september 1655, overgenomen door zijn zoon Gideon jr. (4)

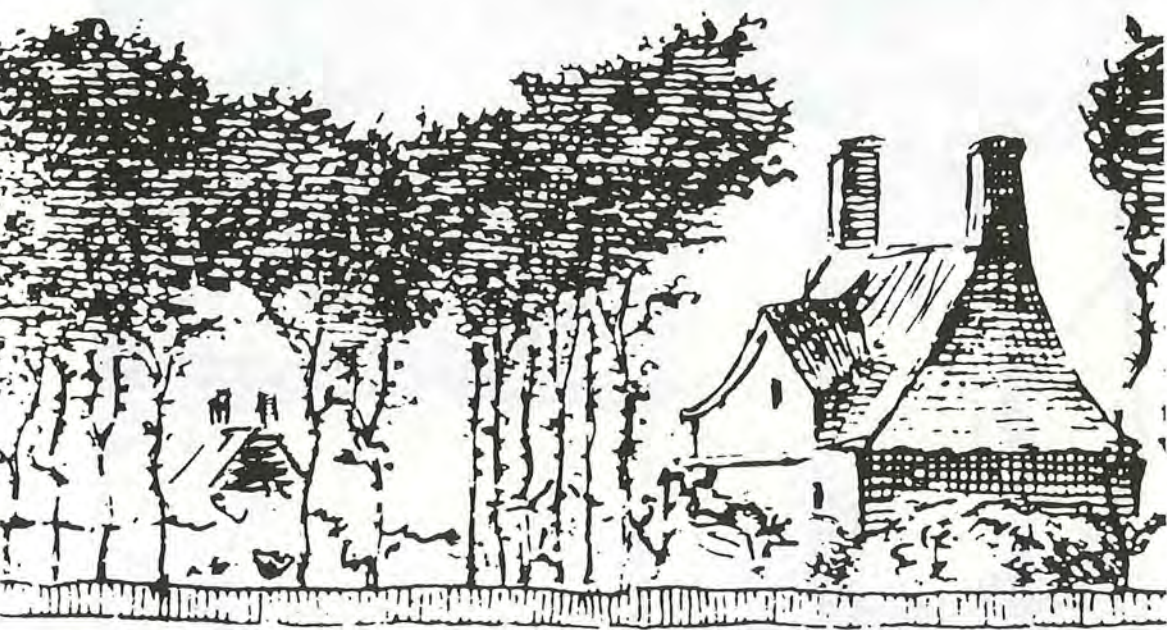
Hij hield Cruydenborgh in zijn bezit tot 1664, toen hij het verkocht aan de weduwe van Jacob de Bruyn, Anna Jans. (5)

Toen zij het buitenplaatsje 7 juni 1669 op haar beurt weer verkocht aan Henrick Haacx was de naam inmiddels veranderd in Bruynenburgh. (5)

Via een erfpachtbrief van een boomgaardje, Koningswijk, dat tussen Bruynenburgh en de Vecht lag, het gebied waar tot voor kort bloemisterij Van Ginkel was, kwamen we te weten dat pas op 28 september 1735 weer sprake was van een nieuwe eigenaar.

Deze eigenaar, Jan Frederik Teekman, heer van 't Hoogland, had op bovengenoemde datum zowel Bruynenburgh als het boomgaardje gekocht. Interessant en voor ons verwonderlijk was dat in het charter dat de erfpacht van het boomgaardje regelde, vermeld staat dat voor Teekman het echtpaar Hendrik Haacx/Maria van den Bergh het in hun bezit hadden. Het komt ons voor dat, gezien de lange periode die ligt tussen 1669

De oudste afbeelding van Cruydenborgh en Endelhoven is te vinden op de kaart uit de collectie Bodel Nijenhuis van de Leidse Universiteitsbibliotheek 'Aldus verthoonen de Wooningen, Hoffsteden en Ghebouwen, gelegen aende Noord-oost zijde vande Vecht, van't Huys 't Oudaen langs de Heerlyckheydt van Maersseveen tot aen Vechtesteyn'. Een detail van deze kaart toont ons de poort met de schoorsteen aan de kant van de vletsloot die onder het boogbruggetje de Vecht instroomt. Opvallend is dat het huis dat nu op dezelfde plaats aan de Vecht staat, ook de schoorsteen op dezelfde plek heeft; wellicht stamt het huidige huis uit het midden van de zeventiende eeuw.

Cruydenborgh is duidelijk te onderscheiden en geeft de vorm aan zoals die tot in de jaren zeventig van deze eeuw bewaard is gebleven. Endelhoven staat achteraf en is slechts gedeeltelijk afgebeeld.

en 1735, de kinderen van het echtpaar de pacht na het overlijden van de ouders hebben doorbetaald zodat geen nieuw erfpachtcontract hoefde te worden opgemaakt.

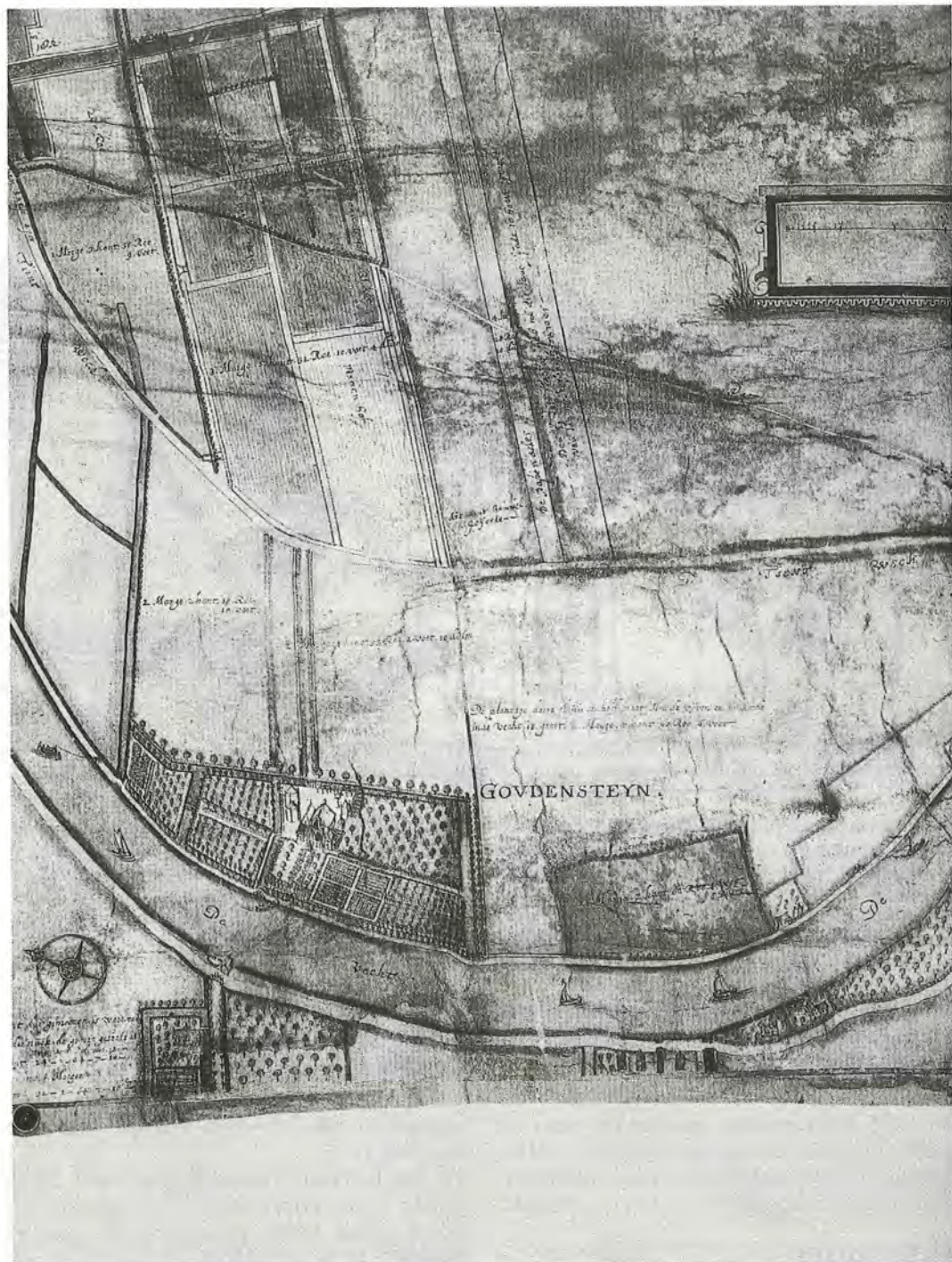
ENDELHOEF

We laten om redenen die we aan het eind van dit stukje zullen vermelden Bruynenborgh even rusten en zullen eerst Endelhoef

uitwerken vanaf de vermoedelijke bouw tot het jaar 1735.

In het hiervoor vermelde jaar 1647 bleek Johan Huydecoper bezitter te zijn van het pand. Voor beide panden geldt dat het moeilijk is te achterhalen wanneer ze gebouwd zijn. We zullen ons voorlopig tevreden moeten stellen met de grove aanduiding dat ze tussen 1629 en 1647 zijn gebouwd.

Detail van de kaart uit 1629 van Balthasar van Berckeroode (familie archief Van der Muelen inv. nr. 66). Het gebied waar Cruydenborgh en Endelhoef zouden komen, is nog onbebouwd en is groot 2 morgen en 2 hont.

'Een klein gedeelte vande heerlykheit van Maarsseveen' (archief Huydecoper inv. nr. 1146) uit ongeveer 1660 vertoont ons 'Endelhout' en 'Cruydenburg'. Het boomgaardje Koningswijk lag tussen het gebied van Cruydenbu(o)rg(h) 'D' en de Vecht.

Op de kaart van Balthasar Floris van Berckeroode, gemaakt in 1629, komen we slechts onbebouwde grond tegen met de aanduiding dat het perceel twee morgen en twee hont groot was. Vermoedelijk was de meeste grond van Huydecoper bestemd om afgegraven te worden ten behoeve van de steenoven Cromwijk, die zijn zuster beheerde.

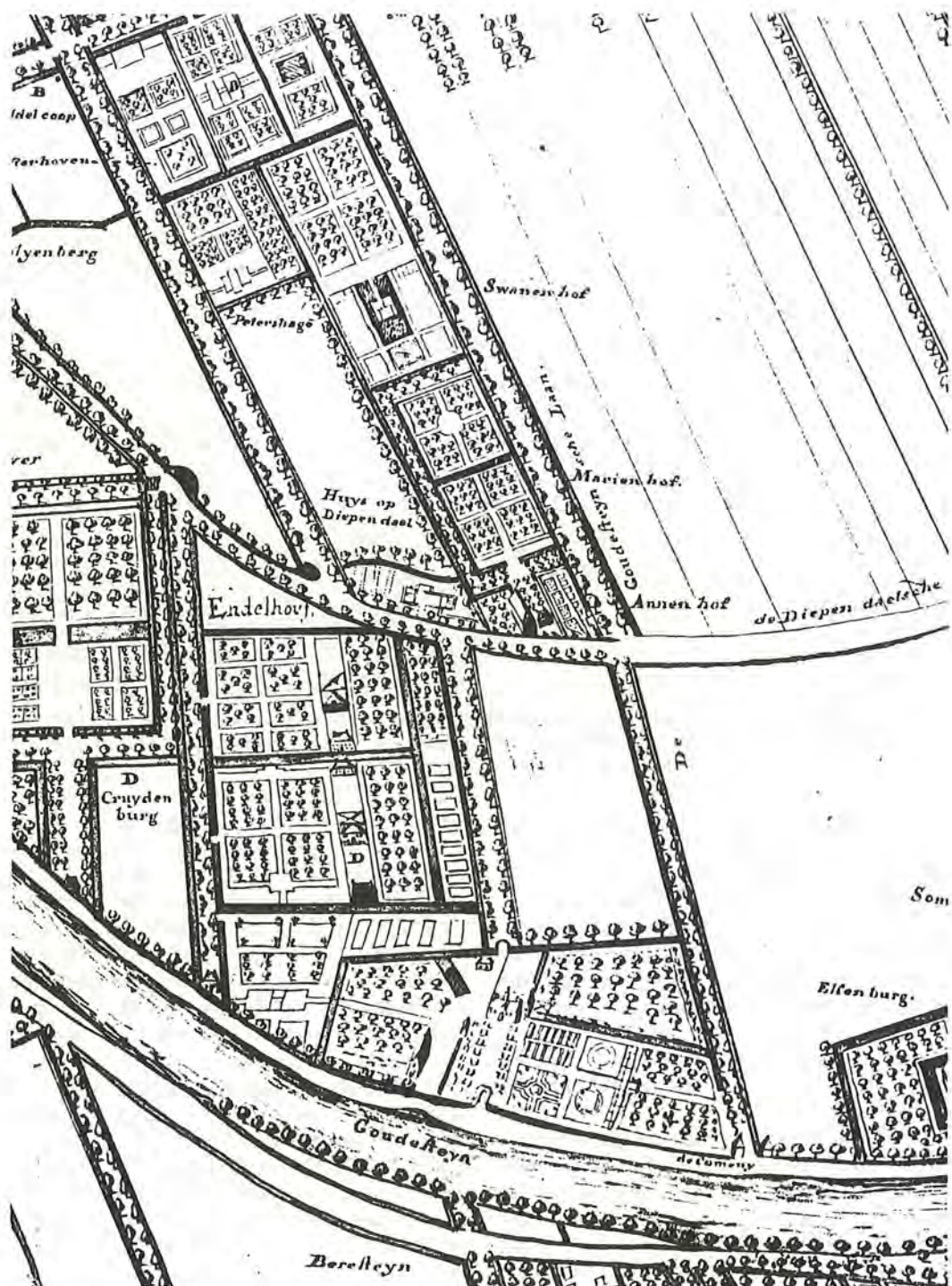
Na te zijn afgegraven werd de grond, al of niet bebouwd, verkocht aan liefhebbers uit Amsterdam.

Ten tijde van de eerste vermelding was Johan Huydecoper echter nog in het bezit van Endelhoef, hoewel K.A. Ottenheim in zijn dissertatie over de architect Philip Vingboons vermeldt dat in dat jaar Del Sotto eigenaar was. Deze Del Sotto kocht 13 oktober 1646 de hofstede Endelhoef en kreeg van Huydecoper de verplichting om er een nieuw huis op te bouwen. De melding

dat het om een hofstede ging geeft aan dat er een gebouw op stond, dit gebouw is echter op de kaart uit 1629 niet te vinden. Als hij een nieuw huis bouwde, kreeg Del Sotto van de koopsom, die f 4650,- bedroeg, f 3000,- terug. Een jaar later schijnt Huydecoper dit bedrag daadwerkelijk aan Del Sotto hebben uitbetaald. (6) Tot die tijd kan Huydecoper zich voor zichzelf en voor de buitenwereld als wettelijke eigenaar hebben beschouwd. Toen Endelhoven op 21 oktober 1659 werd verkocht, trad Huydecoper op als gemachtigde van Davidt Del Sot(t)o. Deze liet het verkopen aan Christoffel Pooch. (7) Volgens gegevens uit het werk 'De Vroedschap van Amsterdam' was ene Christoffel Pooch omstreeks 1641 herbergier in Amsterdam. (8)

Uit de transportakte haalden we een aantal gegevens die wat meer vertelden over de ligging van het huis en over zijn omgeving.

Detail van 'Een klein gedeelte vande heerlykheit van Maarsseveen', waarop de plaatsen Cruydenborgh en Endelhof met de bijgebouwen duidelyk te zien zijn. De schryfwijze van de namen wisselde nogal.

De hofstede, genaamd Endelhoef, 'groot ontrent anderhalf mergen (was) gelegen opden Gouden Hoeff . . . met een vrijen overganc ten westen ende oosten over de Noorderlaen door beijde de poortgens soo tot op het Santpad, als mede tot opde Diependaelsen Dijck'. Ook in deze akte komt het poortgebouwte aan de Vecht weer ter sprake; Pooch kreeg ook in eigendom 'd'helfte vant westerpoortgen aende zijtzijde in vrijen eigendom, als mede de helfte vant oosterpoortgen aende zijdtzijde oock in vrijen eigendom.'

Endelhoef strekte zich uit 'ten midden uutte vijver vande hofstede Cruijdenborch tot den Diependaelsen Dijck toe, daer den heere comparant (Huydecoper) met zijn laen zijtwaerts naest gelant ende gelegen ofte sulcx selve jegenwoordig ofgeheijnt leggende is.'

Dezelfde Christoffel Pooch had al in 1653 een stukje land van Huydecoper gekocht 'leggende achter Endelhouf tot aen de laen van het huijs Goudestein, streckende vanden Diependaelsche Dijck tot aen de schutting van des verkopers binnenhoff, gelijk inde kaerte kan geshien werden, hebbende sijn volkomen uitganck op den Diependaelsche Dijck'. (9)

Wat er daarna met het huis gebeurde is niet duidelijk geworden.

Kort nadat de akte van overdracht ten gunste van Christoffel Pooch was opgemaakt, verscheen in het gerechtsboek van Maarsseveen een ongedateerde akte (maar wel tussen akten die alle in 1659 opgesteld waren), waarin vermeld wordt dat Endelhoef aan de 'kijnderen van juffrouw Agneta van Uffelen' toekwam of toe zou komen. (10)

Bij de eerstvolgende vermelding bleek Agneta van Uffelen, weduwe van de heer Jakob Vlak, te zijn overleden.

24 Oktober 1697 verkochten haar beide dochters, Haduina Vlak, gehuwd met Anthonij van der Ghiessen, en Suzanna Vlak, weduwe van de Rotterdamse oud-burgemeester Adriaan van Kerselen, Endelhoef voor f 4400,- aan George Munnick, die op zijn beurt weer gehuwd was met Francina van Ugh(ff)elen. (11)

Het huis, 'als mede de huijsinge aen weder-

sijs halve poorten', bleef dus wel in de familie, tot, de inmiddels weduwe geworden, Francina het op 8 december 1706 liet verkopen aan Jacques de Bary. (12)

Al tijdens haar leven, op 14 juli 1728 (13), verkocht de echtgenote van Jacques de Bary, Elisabeth van Halmaal, Endelhoef voor f 6500,- aan Jan Frederik Teekman, heer van 't Hoogland. De definitieve overdracht zou plaatsvinden na het overlijden van Elisabeth van Halmaal.

27 Februari 1736 mocht Teekman zich daadwerkelijk eigenaar van Endelhoef noemen en waren Bruynenburgh (zoals we hiervoor al hadden opgemerkt door dezelfde Teekman op 28 september 1735 gekocht) en Endelhoef weer van één en dezelfde eigenaar.

BEWONERS

Een aantal lezers zal zich na deze opsomming van eigenaars afgevraagd hebben of het uitzoeken en op een rij zetten van de eigenaars een zinvolle bezigheid is.

Inderdaad kunnen we uit een opsomming de indruk krijgen dat de eigenaars ook de bewoners zijn geweest.

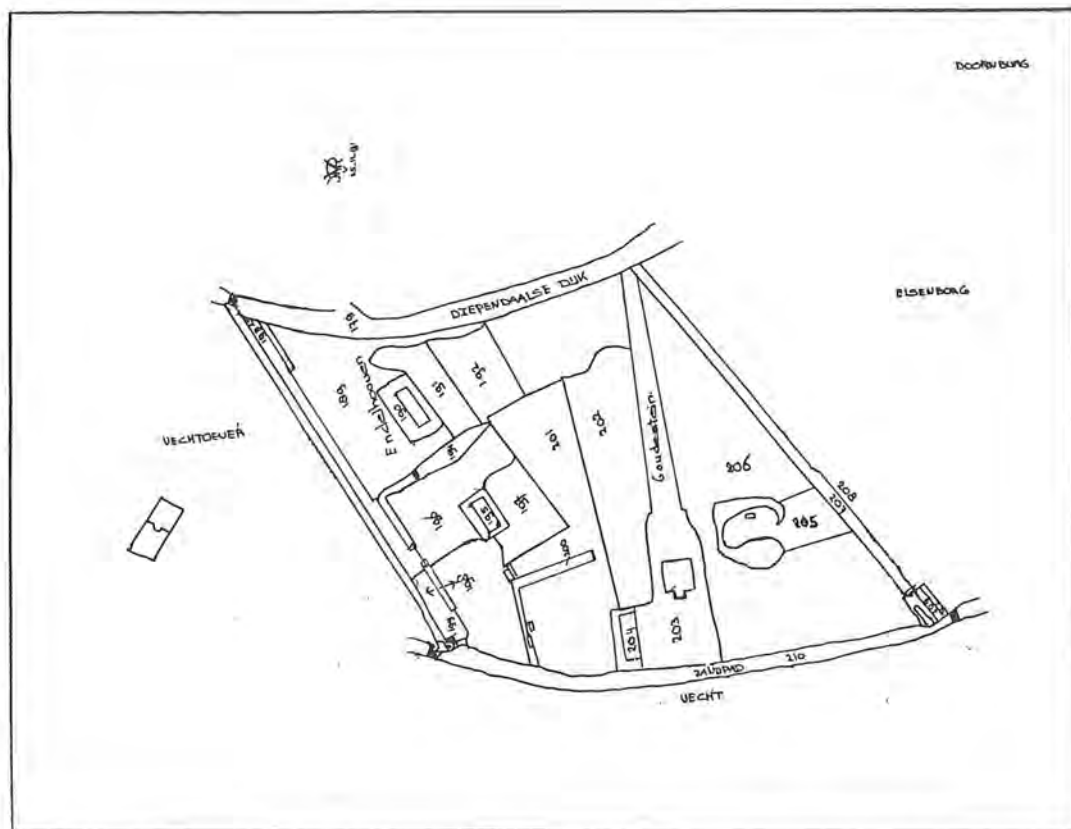
Als we ons onderzoek vervolgens iets verbreden en op zoek gaan naar mensen die daadwerkelijk op één van de twee buitenplaatsen hebben gewoond, blijken de gegevens erg summier te zijn.

Uit het lidmatenregister van de Nederlandse Hervormde Kerk blijkt dat Agneta van Uffelen in 1676 en 1680 vermeld wordt als weduwe van seigneur Vlack. (14) Ze moet in die tijd in Maarsseveen hebben gewoond omdat ze toen lid van deze kerkelijke gemeente was.

Wat betreft Bruynenburgh wordt in hetzelfde register vermeld dat in 1678 Maria van Wilburgh j(onge) d(ame) en Ida Hartmans d(ienst) m(eid), die op Bruynenburgh verbleven, waren vertrokken.

Wat meer duidelijkheid over de bewoning verstrekken de zogenaamde familiegedlijsten, waarin vermeld stond wie belasting moesten betalen. Voor ons was het van belang dat dit familiegeld niet betaald moest worden door de eigenaars van een pand, maar door diegenen die het daadwerkelijk

Nagetekend detail van de kadastrale kaart uit 1832 (G.A.M., tekening gemaakt door R.H.C. van Maanen). Het oorspronkelijke Bruynenburgh heeft nummer 195 en wordt als stal opgenomen en Endelhoven is nummer 190. Het gehele gebied wordt Endelhoeven genoemd.

bewoonden.

Deze lijsten, waarvan de oudste uit 1721 stamt, vermelden bijvoorbeeld bij Goudestein dat mevrouw Muijlmán 13 gulden en 5 stuivers moest betalen, de heer Abraham 'Pairera' 12 gulden en de heer Jacques de Bary 17 gulden en 10 stuivers. (15)

In 1722 vinden we tussen de hierboven genoemde personen ook nog de vermelding van Daniël Pieters die slechts 1 gulden moet betalen en Jonker Jan Huijdekoper.

In het volgende jaar is men klaarblijkelijk begonnen met de nummering van alle percelen in Maarsseveen.

Raadhoven krijgt bijvoorbeeld Goudestein nr. 156 en de bewoner Jacques Henriques moet hiervoor 23 gulden betalen.

Goudestein nr. 163 blijkt het huis Goudestein te zijn. Hierop woont (nog steeds als we

uitgaan van 1721) mevrouw Muijlmán, die voor hetzelfde bedrag aangeslagen wordt als de eerste keer.

Goudestein nr. 164 is het nummer dat 'Jonker Johan Huijdekoper, heere van Nigtevegt op Silversteijn' bewoont.

Goudestein nr. 165 vermeldt 'de heer Abraham Pereira op Bruynenburgh' (belast voor 13 gulden en 10 stuivers) en Goudestein nr. 166 'Jacques de Bary op Endelhoeff' (belast voor 18 gulden en 10 stuivers).

De eerstvolgende buurman, Jacob Hiskia de Machado op Den Oever (nr. 167), 'continueert t'Utrecht int familiegeelt' en hoefde dus hier niet te betalen.

Uit het bovenstaande blijkt dat De Bary wel op zijn bezit woonde, maar dat Bruynenburgh niet door de eigenaars werd bewoond. Het vermoeden dat vele huizen langs de

Vecht verhuurd werden, wordt nog versterkt door een opmerking die de weduwe van Jacques De Bary (hij stierf in 1727 in Amsterdam) in 1730 maakte toen ze protesteerde tegen zekere belastinggegevens. Ze beweerde dat ze al vanaf 1670 op Endelhoef woonde. (16)

ENDELHOVEN

Vanaf de heer Teekman bleven Endelhoef en Bruynenburgh in handen van één persoon. Wilhelmina van Hoornbeek, echtgenote van Teekman en 'vrouwe van 't Hooglandt', maar wonende in Abcoude was in 1737 inmiddels weduwe geworden en moest op 2 december van dat jaar haar Maarssense bezit bij executie laten verkopen.

Endelhoven, waarvan de grootte geschat werd op ongeveer twee morgen, werd op bovengenoemde datum gekocht door Paulus Alexander Sauter voor 4882 gulden en 10 stuivers en ook Bruynenburgh kwam voor slechts 2520 gulden in zijn handen. (17)

De aanduiding dat Endelhoven twee morgen groot zou zijn geeft mijns inziens al aan dat de percelen, hoewel apart benoemd en verkocht, in feite al bij elkaar waren getrokken; immers, op de kaart van Balthasar Floris van Berckeroode uit 1629 stond vermeld dat het gehele gebied twee morgen en twee hont omvatte.

Vanaf deze tijd wordt Endelhoef Endelhoven genoemd.

Van Sauter kwamen we wat meer te weten, doordat in 1739 een incident met de belasting op boter plaats vond.

Adriaan Parn, pachter van de impost (belasting) op boter vervoegde zich bij Endelhoven om de botervoorraad te controleren.

De dienstmeid, Rebecca Augsburg, zei tegen hem dat de heer en mevrouw Sauter niet thuis waren, maar een andere dienstmeid, Engeltje Romberg, wist te vertellen dat er twee 'agtendeel' boter in het huis was.

Toen Sauter echter weer thuis was, bleek dat er meer boter was dan opgegeven en hij probeerde dit bij Parn aan te melden. Om dit te doen stuurde hij zijn koetsier, Hendrik Mulder, om het aan Parn te berichten, maar Parn was er niet. Een paar dagen later kwam Parn nogmaals de botervoorraad opnemen,

maar het kwaad was al geschied. Wegens ontduiking van de belasting werd Sauter tot een boete veroordeeld van honderd gulden. (18)

Volgens gegevens uit 1748 woonde Sauter te Amsterdam, was twee tot drie maanden op Endelhoven en had een meid en een knecht. Bruynenburgh werd weer verhuurd. Deze bewering wordt gestaafd door een vermelding in het overlijdensregister van de Nederlandse Hervormde Kerk te Maarssen.

Hierin wordt vermeld dat op 9 juli 1745 van Maarssen is 'vervoerd naar Utrecht een kind van de hr. J. van Ogten, vroedschap der stad Utrecht, overleden op zijn ed(ele) buitenplaats Bruynenburgh'. (20)

Nadat de buitenplaatsen in 1749 waren verkocht aan Isaac de Mordechai Franco Mendes en in 1756 aan Paul Renouard, viel met de verkoop op 23 oktober 1783 aan Hendrik Jan van Naarden het doek voor de naam Bruynenburgh. De buitenplaatsen werden nu ook in naam bij elkaar getrokken en de naam Bruynenburgh kwam te vervallen.

Om onduidelijke redenen werd het oorspronkelijke Bruynenburgh opgegeven wat betreft de hoofdbewoning en daarna slechts gebruikt als woning voor het personeel. In 1784 woonden volgens een lijst van 'weerbare mannen' (21) Dirk van Nekelen, tuinman, Dirk Oostrom, tuinknecht, Jan Beekman, koetsier, en Laurens Kornelisse, lijfknecht, op dit huis.

Na achtereenvolgens in het bezit te zijn geweest van Cornelis Anthonij Roelands en Dionisius Hille komen we Endelhoven in 1809 weer in al zijn grootsheid tegen toen het omschreven werd voor de verkoop.

Het werd aangeprezen als 'een extra-capitale, zeer plaisante en aangenaam gelegen hofstede genaamd Endelhoven, bestaande in deszelfs royale hechte, sterke en modern betimmerde heerenhuizinge, koetshuis en paardenstallingen, koepelkamer, bergloods, schuithuis en vischkaai, slingerbeken, lanen, slingerbosschen, grootsche Engelsche partijen en moestuin . . .' (22) De grootte kwam overeen met die uit 1629 en was twee morgen en 200 roeden.

Vermoedelijk was het oorspronkelijke Bruyn-

Tekening van het nog bewoonde Endelhoven (=Bruynenburgh) uit deze eeuw. De tekening, gemaakt door de heer Molenaar, bevindt zich in het archief van de Rooms Katholieke Kerk van Maarssen, dat in het Rijksarchief te Utrecht berust.

nenburgh verder gedegradeerd tot koetshuis en paardenstalling. Op de eerste kadastrale kaart uit 1832 wordt het pand kortweg stal genoemd.

Het oorspronkelijke Endelhoven wist het vanaf de verkoop in 1809 als woonhuis langer vol te houden. Het pand werd in 1835 gekocht door de op de ernaast gelegen buitenplaats Vechtoever wonende Maria Dommer die er een verpleeghuis voor oude dames in onderbracht.

Na nog een bestemming te hebben gehad als pensionaat en leerschool voor meisjes, waarvoor vermoedelijk beide gebouwen zijn gebruikt, kwam het omstreeks 1882/83 in handen van aannemer Jan Hageman, die tot onze verbazing het oorspronkelijke Endelhoven, dat veel groter was dan het oorspronkelijke Bruynenburgh, liet slopen en het kleinere Bruynenburgh, dat vanaf deze tijd het alleenrecht op de naam Endelhoven had gekregen, weer verkocht aan de familie

Groenevelt. De stal uit 1832 was hiermee weer opgenomen in het woningbestand. Na bewoning door de families Kinneging, Bakker, Pos en De Rijk (22) kwam het gebouw uiteindelijk in 1963 in handen van de gemeente Maarssen. Met alle funeste gevolgen van dien.

Wallie Smits

Noten:

1. Wellicht ten overvloede vermeldt ondergetekende dat zijn mening een persoonlijke is.
2. R.A.U. archief Van der Muelen inv. nr. 65.
3. R.A.U. archief Huydecoper inv. nr. 1130.
4. R.A.U. Dorpsgerichten inv. nr. 1468.
5. R.A.U. Dorpsgerichten inv. nr. 1468.
6. Maandblad Oud-Utrecht, jrg. 64, nr. 11/12, Ottenheim, K.A. Philips Vingboons en Joan Huydecoper van Maarsseveen, projectontwikkelaars aan de Vecht, p. 135.
7. R.A.U. archief Huydecoper inv. nr. 1130.

8. Elias J., *De Vroedschap van Amsterdam*, 1903 p. 323.
9. R.A.U. archief Huydecoper inv. nr. 1150.
10. R.A.U. Dorpsrechten inv. nr. 1468.
11. R.A.U. Dorpsrechten inv. nr. 1480.
12. R.A.U. Dorpsrechten inv. nr. 1481.
13. R.A.U. notariële archieven inv. nr. M002a003.
14. R.A.U. archief Ned. Herv. Gemeente te Maarssen inv. nr. 105.
15. G.A.M. oud-archief Maarsseveen inv. nr. 6.
16. R.A.U. dorpsrechten inv. nr. 1520.
17. R.A.U. collectie Rijsenburg inv. nr. 1298.
18. *Orgaan H.K.M.* 13e jrg. no. 2 1986 p. 32.
19. G.A.M. oud-archief Maarsseveen inv. nr. 3.
20. R.A.U. archief Ned. Hervormde Gemeente te Maarssen inv. nr. 397.
21. G.A.M. zie noot 14.
22. R.A.U. collectie Rijsenburg inv. nr. 1298.
23. De meeste gegevens zijn geput uit reeds gepubliceerde gegevens over Endelhoven. Voor meer informatie over bijvoorbeeld Maria Dommer, verwijst ondergetekende naar de artikelen over Endelhoven in de volgende nummers van het *Orgaan van de H.K.M.*: jrg. 1 p. 55, jrg. 3 p. 46, jrg. 4 p. 82.

Opgraving Crujdenburg/Bruijnenburg/Endelhoven

De Archeologische Werkgroep van de Historische Kring te Maarssen heeft, in nauwe samenwerking met de Archeologische Werkgroep Nederland en met toestemming van de provinciaal archeoloog de heer Van Tent en de gemeente Maarssen, een onderzoek ingesteld naar de resten van Endelhoven, voorheen Crujdenburg en Bruijnenburg.

Na de bekendmaking door de gemeente Maarssen dat de noodbouw van het gemeentelijk administratiebureau vervangen zou worden door een definitieve bouw, heeft het bestuur van de Historische Kring een verzoek ingediend om de tijd te krijgen de ter plekke aanwezige restanten van voornoemd huis te mogen onderzoeken. Dit resulteerde in een toestemming om voorafgaande aan de bouw de fundamenten van het huis op te graven en te onderwerpen aan een bouwhistorisch onderzoek. De onderzoeksfase bestaat uit drie onderdelen, te weten:

- a. een historisch onderzoek;
- b. een bouwhistorisch onderzoek;
- c. een archeologisch onderzoek.

A. HET HISTORISCH ONDERZOEK

Hier volgen alleen die gegevens, die voor de opgraving van belang zijn, omdat de heer W. Smits aan de hand van archiefonderzoek een zo volledig mogelijk verslag heeft gedaan. Voor zover op dit moment bekend was één van de eerste bewoners een zekere Gideon Crujdenier, die in ieder geval in 1647 dit huis bewoonde. Het is vrijwel zeker dat de bouw van dit huis veel eerder gedateerd

moet worden. In zijn tijd was de naam van het huis Crujdenburg. Ten oosten van Crujdenburg lag een tweede huis dat de naam Endelhoeff droeg. Dit lag dicht bij de Diependaalse Dijk (zie kaartje p. 72). Op een kaart uit circa 1665 gemaakt door Jan van der Heijden blijkt de naam Crujdenburg veranderd te zijn in Bruijnenburg. Endelhoeff blijkt nog steeds aanwezig op de eerstgenoemde plaats.

In 1724 is Teekman de eigenaar. We kennen hem uit het gaarderregister van het Kapittel van Oud Munster, waar de gaardermeester Pieter Monck de grootte van het perceel opgeeft als één morgen en het nummert als 165. De mogelijkheid bestaat dat bij de opgraving een lakzegel van deze Pieter Monck is gevonden. We komen hier bij de vondstbeschrijvingen op terug.

Wanneer Isaac van Mordechai Franco Mendes het huis in 1749 koopt, vinden we de volgende omschrijving:

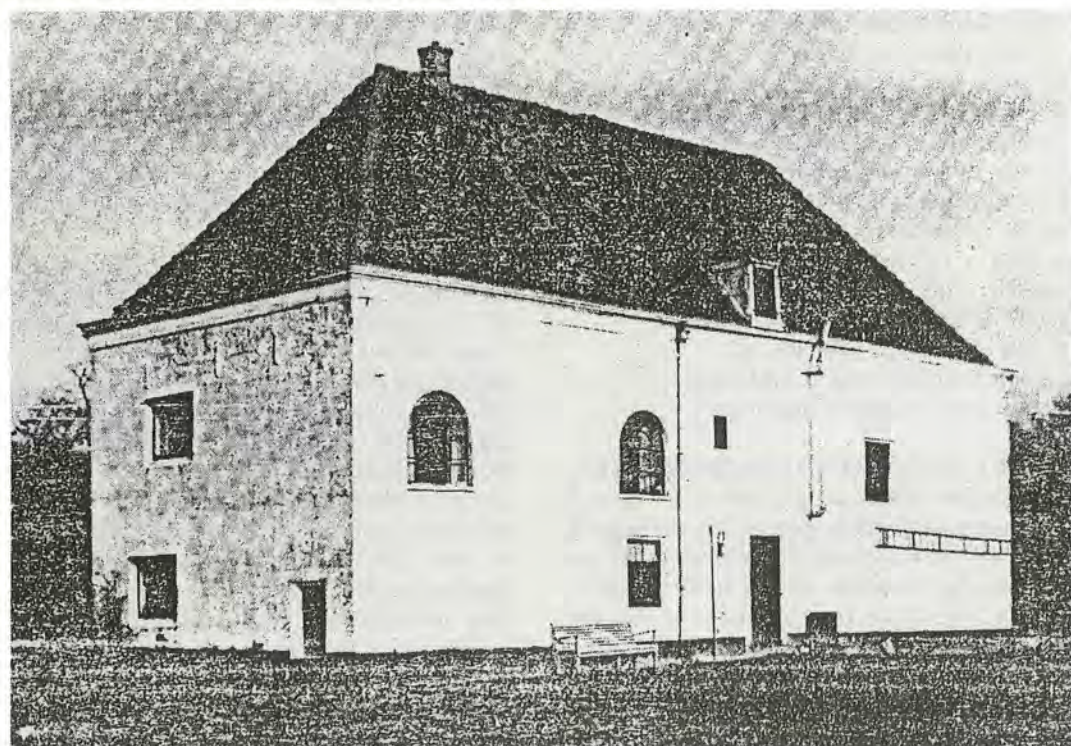
‘Een hofstede off buitenplaats, genaamd Bruijnenburg no. 165, gelegen op Goudesteijn onder deesen gerechte in Nieuw Maarsseveen, groot omtrent anderhalff mergen, dog zoo groot en kleijn als dezelve

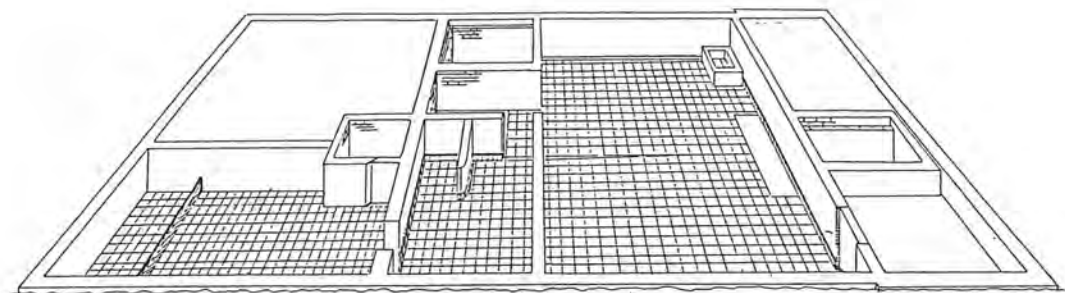

Afb. 1: Voorzijde Cruijdenburgh/Bruijnenburgh.

Afb. 2: Achterzijde Cruijdenburgh/Bruijnenburgh.

Vogelvluchttekening Cruijdenburgh/Bruijnenburgh, met weglating van secundaire bouwsporen.

geleegen is strekkende van het Sandpad langs de Vecht Oostwaarts op tot de plaats Endelhoven en voerts met een vrijen laan off uijtweg tot aan de Diependaalschen Dijk, daar Zuidwaarts de hofstede Zilversteijn en Noordoostwaarts de Plaats Endelhoven naast gelegen zijn, welke voorschreven laan off uijtweg aan dit getransporteerde behoort, zijnde een gedeelte van deze plaats waarop onder andere een speelhuijs staat.'

Met de 'uijtweg' zal de Endelhofenlaan zijn bedoeld en met 'speelhuijs' een theekoepel, die waarschijnlijk aan het einde van de Endelhofenlaan aan de Vecht was gesitueerd.

In 1756 staat er bij de beschrijving ook een 'tuinmanswoning'. Wij hebben geen fundamenten hiervan gevonden en evenmin is er bij het afgraven van het terrein door de aannemer iets gevonden dat een aanduiding zou zijn. De mogelijkheid dat de resten in een nog niet afgegraven deel van het terrein zitten is aanwezig.

In 1783 worden de percelen Bruijnenburg en Endelhoven tezamen verkocht aan Hendrik Jacob van Naarden. Hij trekt de naam Bruijnenburg in en noemt zijn hele terrein Endelhoven.

Vanaf nu volgen de eigenaren elkaar in een snel tempo op, waarbij we ons hier beperken tot diegenen, waarbij ook het huis om één of andere reden een rol speelt.

Dat is onder andere het geval als Jan van Andel eigenaar is. In zijn tijd is namelijk de eerste kadastrale kaart gemaakt en daarop is het huis Bruijnenburg (we gebruiken deze naam om verwarring met het 'echte' Endelhoven te voorkomen) aangegeven als stal-

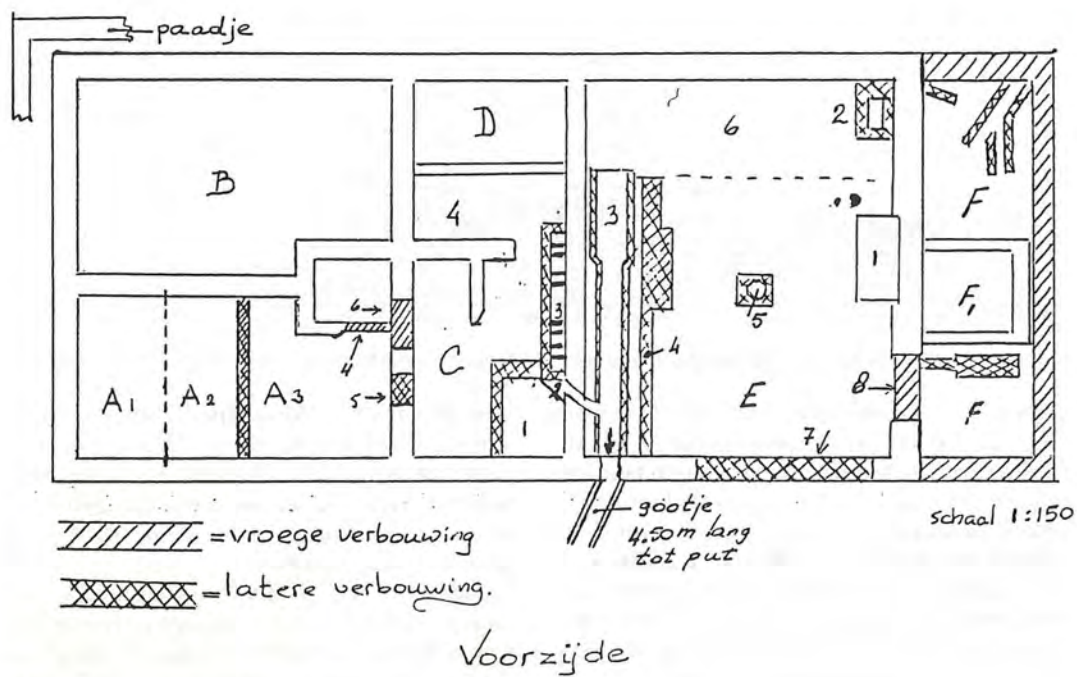
ling. Het is 1832. Mogelijk dat deze verbouwing al veel eerder heeft plaatsgevonden, maar tot nu toe zijn daarvan geen gegevens bekend. Wel vonden we aanwijzingen voor deze verandering, waarop we in het tweede gedeelte terugkomen.

Vanaf 1835 krijgt het huis opnieuw een andere functie en deze wijzigt zich nog een aantal malen. Zo wordt het een verpleeghuis (1835), een pensioonaat (vanaf 1857), een leerschool voor meisjes (vanaf 1869) en opnieuw woonhuis (vanaf 1882/83). Dat hierbij de bestaande toestand regelmatig moest worden aangepast is duidelijk. Veel bouwsporen wijzen dan ook naar 19e eeuwse verbouwingen, die grotendeels ondergronds zijn blijven bestaan. De laatste bewoners, de familie De Rijk, waren zeer verwonderd, toen zij de opgraving bezochten en daar delen van het huis ontwaarden, waarvan zij het bestaan niet kenden.

Omstreeks 1880 is het echte Endelhoven, dat bij de Diependaalse Dijk stond, afgebroken. Hopelijk is met bovenstaand stukje ook duidelijk geworden waar de naamsverwarring vandaan komt als we over Endelhoven spreken. Om dit niet nog groter te maken houden we ons aan de oudere naam 'Bruijnenburg'.

B. HET BOUWHISTORISCH ONDERZOEK

De foto's van Bruijnenburg die in het bezit zijn van de Historische Kring zijn niet ouder dan 1970. Hierop is het - behoudens de verwaarlozing, het huis is vanaf 1963 niet meer bewoond geweest - echter toch nog mogelijk om in samenhang met de opgra-

Afb. 3: Opgravingstekening.

Afb. 4: De plint in ruimte C.

ving het één en ander te herleiden, wat betreft de oorspronkelijke bouw. Zo zien we (afbeelding 1) het huis aan de voorzijde. Links van de toegangsdeur zijn duidelijk twee hoge ramen te zien, daarnaast een deur, maar bij nadere beschouwing is boven die deur een dichtgemetselde boog zichtbaar, alsof daar ooit een derde raam heeft gezeten. Opmerkelijk is dat rechts wel drie ramen te zien zijn. Blijkbaar is het huis eens symmetrisch gebouwd. Bezien we het derde raam rechts en de daarop lijkende ramen aan de achterzijde (afb. 1 en 2), dan valt op dat ze vrij hoog in de muur zijn geplaatst. De oorzaak hiervan is de aanwezigheid van een souterrain onder het huis.

Een derde punt waar we u op willen wijzen is de schoorsteen, die niet op de punt van het dak staat, maar een eindje ervan af.

Wat wij vonden tijdens de opgraving waren de fundamenteën en, circa 50 cm lager dan het maaiveld, de vloer van het souterrain. De indeling is in afbeelding 3 weergegeven.

Door nauwkeurige bestudering van de fundamenteën en de gebruikte steenmaten is duidelijk geworden, dat het deel F later is aangebouwd. Het huis uit de 17e eeuw was dus kleiner en bevatte de ruimten A t/m E plus de waterkelder F 1.

Ruimte A was verdeeld in drie vakken. In het vak A 1 vonden we resten van turven, waaruit we concludeerden dat dit eens de turfkelder moet zijn geweest. De scheiding tussen A 1 en A 2 heeft uit planken bestaan, die in gleuven, die we in de muren terugvonden, geplaatst konden worden. Tussen A 2 en A 3 was een muurtje gemetseld, maar dat is gezien de steenmaat uit een latere periode. Waarschijnlijk is dit zelfs nooit bedoeld als afscheiding, maar als een ondersteuning van vloerbalken, die in een latere periode de vloer droegen, die over A heengelegd was en er tot 1977 heeft gelegen. Dankzij deze vloer (gelegd tussen 1783 en 1832) is het souterrain zo mooi bewaard.

Bij de pijlen 4 en 5 waren eens doorgangen, die later zijn dichtgemetseld. Doorgang 4 sloot aan bij een kleine, niet gestucte ruimte, die op zijn beurt een doorgang heeft gehad (pijl 6) naar ruimte C, evenals doorgang 5 dat heeft. Omdat de doorgangen 4 en 6 na het

dichtmetselen zijn gestuct en er aan zijde C een tegelplint was aangebracht, moeten we wel concluderen dat dit al in een vrij vroeg stadium moet zijn gebeurd. Doorgang 4 vertoonde in het stucwerk bovendien nog duidelijk de dagkant van deze doorgang. Al het teruggevonden muurwerk in A was gestuct, de vloer was belegd met rode plavuizen (maat 22 x 22 cm), waarvan de glazuurlaag was afgesleten, behalve vlak langs de muren.

Ruimte B kon niet onderzocht worden, omdat daar een boom stond die de gemeente wilde sparen. Deze boom is later verplaatst, maar toen was onze opgravingsperiode reeds voorbij. Langs de binnenzijde van het fundament is wel een smalle sleuf gegraven, maar hieronder werd door ons geen vloer gevonden. Zeer waarschijnlijk moeten we ruimte B interpreteren als een opkamer.

Ruimte C is dat deel van het souterrain geweest, dat onder de gang van het huis lag en tevens de verbinding vormde tussen de andere ruimten van het souterrain. De vloer was belegd met plavuizen, alleen de kleur verschilde met die van A, namelijk zwart/grijs. Langs de plint was een rand van kleinere plavuizen aangebracht in de kleuren oranje en groen, die om en om waren vastgemetseld (afbeelding 4). In dit deel vonden we bovendien nogal wat secundaire verbouwingen, meest in de vorm van fundamentresten. Zo is C 1 de basis van een klompenhok en kapstokruimte, C 2 het fundament van een toilet, waarvan de afvoer dwars door het fundament tussen C en E was gehakt en C 3 een lange goot. Hierin zaten vrij zware metalen steunen gemetseld. Hoewel hun hoogten verschilden, bleken ze twee aan twee bij elkaar te horen (afbeelding 5). Dit moeten haast wel steunen zijn voor gietijzeren toiletpotten en dateren uit de periode van het pensioonaat of de school (dus 19e eeuws). In C 4 tenslotte bleek de stuc laag op de muren te ontbreken. Ook verder leverde onderzoek geen enkele aanwijzing voor haar functie op, maar de kans dat hier een (houten?) trapje naar de opkamer heeft

gezeten is vrij groot. Niet teruggevonden is de plaats van de achterdeur. Het fundament was te ver weggebroken, zodat we geen dorpel hebben waargenomen.

De vierde ruimte, D, is geen echte ruimte, maar de beerput. Eens afgedekt met een tongewelf en op het hoogste punt 120 cm diep. De muren waarop het gewelfje rustten waren aan de binnenzijde van de fundamente gemetseld. In deze muren ontbraken op bepaalde plaatsen wat stenen en daarin hebben vrijwel zeker de mallen gezeten, die zijn gebruikt bij het opmetselen van het gewelf.

In deze beerkelder hebben we vrij veel vondsten gedaan. Afval dat ooit is weggegooid en dat nu voor ons een datering opleverde: de kelder moet van circa 1625 tot ongeveer 1700 zijn gebruikt. In deel C komen we uitgebreid terug op het gevonden aardewerk, glaswerk, pijpen, leer, bot-, graat- en zadenmateriaal, een lakstempel en een vleesloodje. Boven een zandige afdeklag lag veel puin, onder andere stenen van het ingestorte gewelf en tegelresten. Op het eerste gezicht hebben de tegeltjes toebehoord aan een plateau met een bepaalde voorstelling. We hopen dit voor een deel of misschien zelfs geheel te kunnen reconstrueren.

Ruimte E was zonder meer de keuken van het huis. De vloer was ook weer belegd met plavuizen (rood) en langs de plint waren witte tegeltjes gemetseld. Eén tegeltje bleek een voorstelling te hebben, namelijk twee polsstokspringende jongens, daarmee valt deze tegel onder de 'kinderspeltegels' en is hij te dateren in de tweede helft van de 17e eeuw (afbeelding 6). Op plaats E 1 ontbraken de plavuizen en werd in plaats daarvan een dikke roestlaag aangetroffen. Door zijn vorm en dikte moet dit een ijzeren plaat geweest zijn. Deze plaat lag niet los op het zand, maar op twee lagen stenen. Dit moet de plaats van het fornuis zijn geweest, wat tevens afgeleid kon worden aan de roetlaag op de muurresten erachter. E 2 was een rest van een halfsteensmuurtje, nu nog maar drie stenen hoog. De betekenis is onduidelijk. Er

zat geen afvoer in, dus kan het geen stortbak voor vuil water zijn geweest. Misschien is het een 'schoon-waterbak' geweest? E 3, 4 en 5 zijn bouwsels uit de 18e en/of 19e eeuw, te vergelijken met A 2, namelijk ondersteuning voor de later aangebrachte vloer. Alleen E 3 niet, dit was een goot, die aansloot op de gleuf vanaf C 2, gebouwd op een laagje zand dat op de plavuizen lag. Het gootje had twee muurtjes van IJsselsteentjes, een plavuizen vloer en werd afgedekt door grote stukken natuursteen. Dat het de afvoer van het toilet is geweest, bewees ook de aanslaglaag op de binnenzijde. Bij de pijl verdween de goot door het fundament. Volgens een mondelinge mededeling van de heer De Rijk zouden we zo'n 5 m uit de voormuur een put kunnen vinden. De plaats die hij aanwees en de richting van de goot stemden overeen en toen we het gootje buitenshuis opgroeven en volgden vonden we zonder moeite de aangewezen put. Deze was echter tot de nok toe gevuld met puin waarin echter ook veel hedendaagse rommel, zodat we na ± 1 m uitgraven zijn gestopt. E 4 was een muurtje dat evenwijdig aan de goot liep ter ondersteuning van de vloer, evenals E 5, een pilaartje dat rustte op een zware gemetselde poer, die wij onder de plavuizenvloer hebben teruggevonden. Het deel achter de stippellijn (nr. 6) is niet overdekt geweest door de vloer, want de familie De Rijk had hier een keldertje.

Nadat de vloer was aangebracht heeft men een deel van de voorgevel gesloopt en daarin twee grote deuren geplaatst, zodanig dat een koets daardoor naar binnen kon rijden. Wij vonden als bouwrest op het fundament een gemetselde rollaag (E 7) en in het midden daarvan een metalen strip waarin een gat zat, waarmee via een pen de deur gesloten kon worden. Het huis was koetshuis geworden. Door de ophoging van het souterrain met de vloer, heeft men de daarboven gelegen plafonds eveneens moeten slopen om voldoende ruimte te krijgen. Toen het 'koetshuis' weer woonhuis werd, zijn de deuren opnieuw vervangen door een muur met ramen. Op de foto uit 1973 zien we dat deze ramen vrij hoog zijn en daaruit volgt dat men toen de tussenvloer niet meer heeft aange-

Afb. 5: Rechts de goot met ijzeren steunen. Links de goot die in ruimte E lag en afvoerde door 't fundament naar een put.

Afb. 6: Tegeltje uit de keuken.

bracht. Dit werd bevestigd door de heer en mevrouw De Rijk, die echter erbij zeiden dat in een klein deel van het huis door hun vader een tussenvloertje was aangebracht om meer ruimte te verkrijgen. De vloer over het souterrain is echter al die jaren blijven liggen, zodat de aanblik van dat souterrain voor de familie De Rijk een hele verrassing was. Tenslotte ruimte F. Het stukje F 1 hoort van oorsprong bij het huis. Het is een grote waterkelder met een waterdicht gemetselde vloer en muren. De plavuizen vloer, die niet belopen was, was nog heel mooi geglaazuurd. Deze ruimte stond dus buitenshuis en vlak achter de keuken. Later is door de aanbouw F deze waterkelder inpandig geworden. In de kelder werden geen vondsten gedaan. Dat F later is aangebouwd is ook af te leiden aan de plaats van de schoorsteen. Op de foto is duidelijk te zien dat deze niet op de punt van het dak staat, maar een eindje naar binnen. Deze plaats komt overeen met de stookplaats in de keuken en steunt dus het idee van de latere aanbouw.

F lag hoger dan de vloeren van het souterrain, had hier en daar nog wat resten van plavuizen, waarvan de glazuurlaag was afgesleten. Misschien is deze ruimte ooit van buitenaf te betreden geweest en gebruikt als opslagruimte. Ook via E 8 is de ruimte vermoedelijk te bereiken geweest.

Vóór het gehele huis bleek een straatje aanwezig te zijn, dat echter door tijdgebrek niet is blootgelegd. Naast ruimte B werd een deel van een paadje teruggevonden.

Wat niet gevonden is, is de ingangspartij. Had dit huis een opgang aan de buitenzijde of zat de voordeur op maaiveldhoogte en was er binnen een trap naar de woonverdieping? Op de plaats waar voor een buitentrap de fundamenteën hadden moeten zitten vonden we niets. Dus toch een gewone deur met binnentrap?

C. HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

Doordat wij direct na de opgraving van Crujdenburgh/Bruijnenburgh de gelegenheid kregen ook de fundamenteën van Endelhoven op te graven (deze worden bedreigd door de aanleg van een waterleiding en een fiets- en wandelpad), zijn we aan de verwerking van de vondsten nog niet toegekomen. Dit onderdeel zal in een latere uitgave verschijnen.

Namens de werkgroep archeologie van de H.K.M. en de afdeling Utrecht van de A.W.N.,

J.H. Witte

CAFE-RESTAURANT

**„GEESBERGE”
aan de Vecht**

MAARSSSEN

voor al
uw bruiloften en partijen

*Michel en Cokky Heinsius
Zandpad 23 - Maarssen
Telefoon: 03465-61 435*

AANNEMERSBEDRIJF

BRINKHOF

- * Nieuwbouw
- * Verbouw
- * Onderhoud
- * Renovatie

Machinekade 6
MAARSSSEN
Tel.: 03465-6 14 56

**GEURTSSEN-
KOETVELD**

- * assurantien
- * financieringen
- * hypotheken
- * pensioenen

*Raadhuistraat 15
3603 AV Maarssen
Tel.: 03465-61680/67757*

*Zilveren miniaturen werden reeds
eeuwen geleden gemaakt en dienden
als speelgoed voor kinderen uit de
hoogste welstandskringen.*

*Tegenwoordig zijn zij
een geliefd verzamelobject!*

juwelier BERK

*Kaatsbaan 28 - 3601 EC Maarssen
Tel.: 03465-61806*

Zet de tijd even stil voor een bezoek aan Café Ome Klaas.

Aan de Vecht, in een historisch stukje Maarssen, ligt Café Ome Klaas. Een café met een traditie die terug gaat tot 1780. Daar kunnen de stamgasten van Ome Klaas u alles over vertellen. Onder het genot van een borrel of tijdens een partijtje biljart. Overdag en in de kleine uurtjes. In Café Ome Klaas kent gezelligheid geen tijd.

Misschien wilt u eens spelen op Nederland's oudste kegelbaan. Of heeft u iets te vieren met vrienden of familie? Ome Klaas maakt van uw partijtje een feestelijke avond. Met een Oud Hollandse maaltijd, barbecue of een koud buffet. Of wellicht heeft u zelf een smakelijke suggestie. Als u van te voren even belt, zorgen wij dat alles naar wens is.

Café Ome Klaas **Al gezellig sinds 1780.**

Langegracht 43, Maarssen. Tel. 03465-61409.